

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

حامل: کلبه قوانین - مقررات - گزارش کمیسیونها - صورت مشروح مذاكرات مجلسین - اخبار مجلس - انتصابات - آگهی های رسمی و قانونی

سال هشتم

۳ شنبه ۲۹ مهر ماه ۱۳۳۱

شماره ۲۳۳۸

شماره مسلسل ۲۸

دوره هفدهم مجلس شورای ملی

مذاكرات مجلس شورای ملی

جلسه ۲۸

صورت مشروح مذاكرات مجلس روز ۳ شنبه ۲۵

شهریور ماه ۱۳۳۱

فهرست مطالب:

- ۱- تصویب صورت مجلس
- ۲- قرائت نامه مقام ریاست مجلس
- ۳- بیانات آقای نایب رئیس دائر بابر از تأثیر از فوت مرحوم سید یعقوب انوار
- ۴- طرح گزارش آقای نخست وزیر راجع بجزایان مذاكرات مربوط به نفت و طرز تصفیه غرامات و ابراز اعتماد بدولت آقای دکتر مصدق نخست وزیر
- ۵- بیانات آقای نایب رئیس دائر به ابراز تأسف از فوت مرحوم آیت الله خوانساری
- ۶- تعیین موقع جلسه بعد - ختم جلسه

مجلس پنجاه و پنج دقیقه قبل از ظهر بریاست آقای محمد ذوالفقاری (نایب رئیس) تشکیل گردید

(۱- تصویب صورت مجلس)

نایب رئیس - بصورت جلسه روز پنجشنبه ۲۳ مرداد اگر آقایان اعتراضی دارند بفرمایند (جمعی از نمایندگان - نداده اند) روز چهارم شهریور توزیع شده و خدمت آقایان داده اند. آقای فرامرزی

عبدالرحمن فرامرزی عرضی که بنده دارم مربوط باین نامه ایست مال حزب سومکا که مینویسد منشی زاده را بدون حکم دادگاه و دادستان توقیف کرده اند...

نایب رئیس - این مربوط بصورت جلسه نیست

فرامرزی - بنده خواستم عرض کنم که بدون نظر دادستان چگونه می توانم را توقیف کرده اند و در چیست است؟

نایب رئیس - این مربوط بصورت جلسه نیست، آقای شهیدی.

شهیدی - در ضمن نطق آقای دکتر بقائمی در جلسه گذشته بنده عرض کردم طبق ماده ۱۹ این عمل شده در صورت مجلس نوشته شده طبق ماده ۱۹ باطل شده تقاضا میکنم اصلاح شود

نایب رئیس - بسیار خوب. آقای مهندس رضوی

مهندس رضوی - دو مطلب را -

بنده میخواستم بعرض برسانم یکی راجع بتقاضایی است از طرف اهالی شهر قم در خصوص کمی آب و سوء استفاده هائی که از مجاری میشود و نظرباینکه صنعت نفت ممکن است در نزدیکی قم برقرار شود و اهمیت آب در آنجا بیشتر باید منظور شود تقاضا دارم که مورد توجه واقع بشود موضوع دومی که میخواستم بعرض برسانم اینست که مقام ریاست مجلس شورای ملی حضرت آیت الله پس از تعطیل نامه ای بوسیله بنده خطاب با آقایان نمایندگان محترم مرقوم فرموده بودند که در آن موقع فرصت قرائت نامه ایشان بدست نیامد حالا از مقام ریاست تقاضا میکنم اجازه بفرمایند این نامه بعرض آقایان نمایندگان محترم برسد

نایب رئیس - بسیار خوب قرائت میشود. آقای کهید

کهید - شکایتی هست از اهالی - برغان راجع بآسیبی که بانها وارد شده و همینطور نامه هائی هست از نهانوند و علیشاه عوض راجع به راه که تقدیم مقام ریاست میکنم و سه سؤال هم از وزارت کشور و وزارت اقتصاد شده است که تقدیم میشود.

نایب رئیس - اعتراض دیگری نسبت بصورت مجلس نیست؟ (اظهاری - نشد)

(۲- قرائت نامه مقام ریاست مجلس)

نایب رئیس - نامه حضرت آیت الله قرائت میشود (توسط آقای ناظرزاده منشی بشرح زیر قرائت شد)

بوسیله جناب آقای مهندس رضوی نایب رئیس مجلس شورای ملی

بسم الله الرحمن الرحیم - باتشکر از حسن نیت و احساسات بی شائبه نمایندگان محترم مجلس شورای ملی که صرفاً بمنظور

تحکیم رشته یگانگی و ایجاد وحدت نظر پارلمانی ابراز نموده و مسئولیت خطیری را متوجه اینجناب ساخته است و البته باید سعی و کوشش در اتحاد نمایندگان محترم نمایم تا موفق باصلاحات شویم لذا از کلبه آقایان عزیزم اعم از مخبرین جرائد و تماشاچیان حفظ نظم و آرامش و رعایت مقررات مجلس را خواهانم و یقین دارم که با قبول این درخواست مشفقانه که موجب حفظ شئون و حیثیت مجلس شورای ملی است مجال خدمتگذاری و تصویب لوایح اصلاحی را بنمایندگان محترم خواهید داد و بار دیگر این خدمتگذار بی اغرض خود را تشویق نمائید والسلام علیکم ورحمت الله وبرکاته.

سید ابوالقاسم کاشانی
(۳- بیانات آقای نایب رئیس دائر بابر از تأثیر از فوت مرحوم سید یعقوب انوار)

نایب رئیس - بطوریکه آقایان همکاران محترم اطلاع دارند آقای آقا سید یعقوب انوار شیرازی نماینده ادوار سابق مجلس شورای ملی پریروز برحمت ایزدی پیوسته ایشان چند دوره سمت نمایندگی مجلس شورای ملی را داشته و از مجاهدین صدر مشروطیت ایران و از آزادیخواهان این کشور بوده و در این راه خدمات شایانی نموده از خداوند متعال خواهانیم که ایشان را غریق رحمت خود فرموده و سعادت و تسویق بباز ماندگان آن مرحوم عطا فرماید.

خدیخالی - خواهش می کنم تأثیر مجلس را نسبت بغوت آیت الله خوانساری هم بفرمائید
نایب رئیس - در نظر هست بموقع عرض میشود

دارند چون جنبه فنی دارد و محتاج تصحیح و توضیح است پس از اظهار نظر هیئت محترم (بکنفران نمایندگان در عبارت قانون محترم لازم نیست آنرا بردارید) مختلط نفت و موافقت جناب آقای دکتر مصدق ارسال گردد (خلخالی - مجلس چه بکنند؟) و لازم است عرض کنم که هیچکس از این ناراحتی هائی که برای بعضی از دوستان فراهم شده است مورد ندارد (دکتر کیان - ناراحتی هائی برای حفظ حقوق ایران در شرکتهای تابعه است) و بعضی تصور کرده اند که ما گفتیم درد های دیگری نداریم اجازه بفرمائید آقایان این راجع بحفظ حقوق ایران در شرکت های تابعه هم هست و این موضوع گنجانیده شده است این مطالب همه پنهان در این پیشنهادی است که گفته شده است از سال ۱۹۳۳ تا آخر سال ۱۹۴۷ که ملاک کار است در باب این که حقوق ما چه هست و حقوق شرکت چه هست ما صحبت نکردیم صحبت کردم برای حل دعوی چه راهی را پیش بگیریم فقط صحبت طریق حل دعوی است و البته دعوی خودمان را بهیچ نحوی از انحاء نه شردیم و نه محدود کردیم بنابراین خدشه ای از این بابت در خاطر آقایان نباید باشد مگر عرض می کنم این چیزی که بعرض رسیده است این است دکتر مصدق و دولت دکتر مصدق می گویند که این راه را ما میخواهیم برویم این مطلب با آن چیزی که بایستی بعنوان توافق با شرکت تمام بشود بکلی فرق دارد و آن موضوع دیگری است آن سند دیگری است که باید باسلیقه و رای آقایان باشد و ملاحظه می فرمائید و بعد رای می دهید و این هم چیز دیگری است دکتر مصدق می گویند که من میخواهم از این راه بروم نه این که این موافقت نامه را امضاء کنید این مربوط بآن نیست و نه تنها اثری ندارد بلکه بنده حاضر بنویسم که این مطالبی که اینجا گفته میشود این بیاناتی که از طرف دولت در اینجا گفته میشود بیاناتی که از طرف وکلای ملت می شود برای ملت ایران است و هیچکس از این صحبت هاتمه آرد برای دولت نیست و برای طرف هم مورد اتخاذ سند نمیتواند باشد این یک چیزی است که دولت ملی دکتر مصدق میخواهد با وکلای ملت مشورت کند و می گویند که من میخواهم با این آقایان اینطور صحبت کنم و بنابراین هیچکس از این مواد برای ملت ایران الزام آور نیست بهیچ نحوی از انحاء (دکتر معظمی - جناب آقای دکتر شایگان این راه بفرمائید که قابل اتخاذ سند در آتیه هم نیست) ممکن است این نظر را در یک جمله اضافه کنم این را باز مکرر عرض میکنم اینجا فقط صحبت راه حل دعوی است در باب حقوق و دعوی ملت ایران و شرکت سابق نه از جهت محدود بودن نه از جهت شماره کردن چیزی نیست و حالا آن جمله ای که باید اضافه شود این است که می نویسم توجه بفرمائید آقایان (مطلبی که امروز در مجلس

شورای ملی عنوان شد اگر توافق نشد - دیگر در هیچ مرحله ای قابل اجرا نخواهد بود) یا بطالبی که امروز در مجلس شورای ملی مورد بحث قرار گرفته است نمیتوان اتخاذ سند نمود (مهندس رضوی - ما نباید سلب اعتبار از مذاکرات مجلس شورای ملی بکنیم) پس بنده با آخرین پیشنهاد چیزی اضافه نمیکنم و پیشنهاد همان است که خواندم و از افزودن چیز دیگر معذورم و افزودن چیز دیگری صلاح نیست و صرف نظر میکنم بنده پیشنهاد این است

۱ - مجلس شورای ملی سیاست دولت را نسبت بنفت تأیید و تصویب مینماید
 ۲ - بند دوم (رسیدگی بدعوی و حل اختلافات الی آخر که قرائت کردم) از مطالبی که آقای نخست وزیر در نظر دارند بعنوان آخرین پیشنهاد اعلام دارند چون جنبه فنی دارد و محتاج تصحیح و توضیح است پس از اظهار نظر هیئت مختلط نفت و موافقت جناب آقای دکتر مصدق ارسال گردد بنابراین اگر آقایان این پیشنهاد را قبول بفرمائید بنظر بنده خوب است

نایب رئیس - جناب آقای حائری زاده مخالفید بفرمائید اجازه بفرمائید آقای کاظمی نایب نخست وزیر فرمایشی دارند بفرمائید

نایب نخست وزیر - بنده فقط چیزی که خواستم عرض کنم این مطلبی است که در ضمن گزارش بعرض آقایان رسیده است که این مدرکی است برای دولت و برای اقدام چیز قطعی نیست چون معلوم نیست طرف چه چیز را قبول کند یا یک قسمتش را قبول نماید و راجع به پیشنهاد جناب آقای دکتر شایگان خواستم بطور توضیح عرض کنم که نظرایشان تأمین است چون دولت همیشه بکمسیون مختلط مراجعه می کند و کسب نظر و مشورت با هیئت مختلط نفت را لازم میداند و در این مورد هم خواهد کرد دیگر احتیاجی ندارد که در اینجا قید بشود بنده از طرف دولت عرض می کنم که بموجب قانون ماده ۹ مشورت با کمسیون نفت خواهد کرد اما اگر باز آقایان مایل باشند که دولت نظر آقای دکتر شایگان را قبول کند بنده هم مخالفتی ندارم

نایب رئیس - آقایان توجه بفرمائید پیشنهاد آقای دکتر شایگان قرائت میشود (شرح سابق قرائت شد)

حائری زاده - بنده مخالفم اجازه بفرمائید **نایب رئیس** - بفرمائید **حائری زاده** - شکایت و اعتراض من راجع بهمین قسمت است و معایبی که دارد مختصراً خواستم بعرض آقایان برسانم توجه فرمودند ما باید تصفیه حساب را با کمیانی روی قرارداد ۱۹۰۱ داری بگذاریم و محاسبات پنجاه ساله مان را رسیدگی بکنیم و روی آن قرار داد تمام تأسیساتی که این کمیانی در دنیا دارد پنج دانگش متعلق بایران است و حساب روی این پایه تصفیه بشود اگر پایه تصفیه را روی قرار داد ۱۹۳۳ بگذاریم و حساب کنیم تمام آنچه که در دنیا داریم از دست ما می رود

و یک مشت آهن پاره بدست ما می رسد و تمام وحشتی که من دارم روی همین قسمت ۲ است که بایستی حذف بشود من نمی خواهم بگویم که خنات است من عقیده دارم که اشتباه شده و ضرر ملت ایران است میلیارد حاضر دارد برای ملت ایران و من باین جهت مخالفم با هر صورتی که بیرون بیاید **نایب رئیس** - رای میگیریم به پیشنهاد آقای دکتر شایگان آقایانی که موافقت فرمایند (اکثر برخاستند) تصویب شد پیشنهاد دیگری قرائت می شود (بشرح ذیل خوانده شد) برای اینکه مبادا حق از ملت ایران تضییع گردد پیشنهاد می کنم قبل از اخذ رای بدولت تصریح گردد که رای بدولت متضمن قبول و تصدیق پیشنهاد متقابل و مواد عبارات تنظیمی آن بصورت غیر قابل تغییر نمی باشد - خلخالی

نایب رئیس - با تصویب پیشنهاد آقای دکتر شایگان گمان می کنم موردی برای پیشنهاد آقای خلخالی نیست و استدعا می کنم پس بگیرد

ناصر ذوالفقاری - آقا اصلاً این لایحه نیست یک گزارشی دولت داده است لازم نیست پیشنهاد داده شود

نایب رئیس - آقایان اجازه بفرمائید که زودتر رای بگیریم دو پیشنهاد دیگر هم هست استدعا می کنم آقایان پس بگیرند فعلاً قرائت میشود (بشرح ذیل قرائت شد) چون با وصف اختیاراتی که جناب آقای نخست وزیر در دست دارند اکنون موضوع گزارش و پیام را با آقایان نماینده

کان مجلس در میان گذارده و نظر خواسته اند پیشنهاد می کنم پس از تهیه متن توافق نامه بگذارند کمیسیون مختلط نفت مطرح و پس از آن نیز در مجلس شورای ملی مطرح شود. دکتر فقیهی شیرازی

نایب رئیس - این پیشنهاد هم با تصویب پیشنهاد آقای دکتر شایگان موردی ندارد پیشنهاد دیگری که هست قرائت میشود (بشرح زیر خوانده شد)

پیشنهاد میکنم که پیشنهاد آقای دکتر شایگان شامل کلیه ۴ بند پیشنهادی در گزارش گردد زهری **اخگر** - مورد ندارد

نایب رئیس - اینهم موردی ندارد پس بنابراین با اجازه آقایان رای اعتماد می گیریم بنابر تقاضای دولت آقایانی که موافقت و رفته سفید با اسم می دهند آقایانی که مخالفند رای کبود بانام خواهند داد (اسامی آقایان بترتیب ذیل بوسیله

آقای ناظر زاده (منشی) اعلام و در محل نطق اخذ رای بعمل آمد) آقایان: رفیع - دکتر فلسفی - نبوی - منصف - کهبند - مهندس زبیرک - زاده - مهندس حبیبی - دکتر شایگان - دکتر ملک - میلانی - کریمی - دکتر معظمی - محمد حسین قشقائی - خسرو قشقائی - ناصر ذوالفقاری - دکتر کیان - دکتر مصباح زاده - افشار - گنج - عبدالرحمن فرامرزی - امامی اهری - مجتهدی - عامری - موسوی - بهادری - دادور - جلیلی - قنات آبادی (این رای را با آقای دکتر مصدق میدهم) - اخگر - جلالی - انگجی

حائری زاده - احمد فرامرزی - نجفی - ربیگی - شهیدی - خلخالی - وکیل پور - فرزانه - اقبال - مصدق - ملک مدنی - ذکائی - امیر افشاری - زهری - شاپوری - مجد زاده - مدرس - مهندس رضوی - نریمان - افشار صادقی - شادلو - شوکتی - مهندس غروی - دکتر فقیهی - شهاب خسروانی - پورسرتیب - محمد ذوالفقاری - ناظرزاده - حمیدیه - معتمد دماوندی (شماره آراء بعمل آمده ۶۰ و رفته سفید موافق شماره شد) **نایب رئیس** - از ۶۱ نفر عده حاضر با کثرت ۶۰ رای موافق بدولت آقای دکتر مصدق ابراز اعتماد شد

اسامی موافقین - آقایان: موسوی - گنج - زهری - دکتر ملک - ناظرزاده - مجتهدی - معتمد دماوندی - حمیدیه - مجد زاده - محمد ذوالفقاری - افشار صادقی - دکتر فقیهی شیرازی - شاپوری - ذکائی - ملک مدنی - مصدق - وکیل پور - عامری - شوکتی - میلانی - افشار - خسرو قشقائی - دکتر معظمی - عبدالرحمن

فرامرزی - بهادری - محمد حسین قشقائی - مهندس حبیبی - امامی اهری - دکتر فلسفی - مهندس زبیرک - زاده - قنات آبادی - فرزانه - خلخالی - جلالی - ربیگی - رفیع - شادلو - نبوی - اخگر - کریمی - احمد فرامرزی - دکتر شایگان - کهبند - جلیلی - ناصر ذوالفقاری - مدرس - اقبال - امیر افشاری - دادور - نجفی - شهیدی - پورسرتیب - مهندس غروی - دکتر مصباح - زاده - دکتر کیان - شهاب خسروانی - انگجی - منصف - نریمان (باقی بنده بشخص آقای دکتر مصدق بطور کلی رای اعتماد میدهم ولی اظهار نظر نسبت بمواد جوابیه

آقای دکتر مصدق اعتماد خود را تأیید می کنم ولی در زمینه جواب متقابل تعهدی ندارم)
(بیانات آقای نایب رئیس)
دائر بابر از تأسف و تأثر از فوت مرحوم آیه الله خوانساری
نایب رئیس - ضایعه عظیم فوت مرحوم حضرت آیت الله خوانساری طاب تراه که از مراجع بزرگ تقلید بودند موجب تأثر و تألم عموم مسلمانان جهان بخصوص ملت ایران گردید (صحیح است) چون این واقعه موله در موقع تعطیل تابستانی مجلس شورای ملی روی داد مجال ابراز تأسف و عرض تسلیت در جلسه علنی مجلس شورای ملی فراهم نشد اینک با اغتنام فرصت لازم است تأسف و تألم خود و عموم آقایان نمایندگان مجلس شورای ملی را بنام ملت ایران و کلیه مسلمین جهان نسبت باین واقعه اظهار نموده و از خداوند متعال مشلت دارم روح پر فتوح آن مرحوم را غریق رحمت فرموده بیازماندگان محترم ایشان و آقایان حجج اسلام صبر جمیل عنایت فرمایند (انشاء الله)

(تعیین موقع جلسه بعد ختم جلسه)
نایب رئیس - اگر آقایان اجازه بفرمایند جلسه را ختم می کنیم (صحیح است) جلسه آینده روز سه شنبه ۱۵ مهر خواهد بود دو ساعت و نیم قبل از ظهر (مجلس دو ساعت و چهار و پنج دقیقه بعد از ظهر ختم شد)

نایب رئیس مجلس شورای ملی - محمد ذوالفقاری